

PENSIOEN IN ZICHT?

JE BUDGET ONDER DE LOEP!

INHOUDSOPGAVE

Inleiding

- 1 Je budget onder de loep**
  - Het belang van een budgetplan
  - Hoe aan de slag?
  - Hulpmiddelen

- 2 Je pensioen**
  - Welk soort pensioen krijg je?
  - Hoeveel bedraagt je pensioen?
  - Andere uitkeringen

- 3 Je budget in balans**
  - Optie 1: je rechten verkennen
  - Optie 2: je inkomsten verhogen
  - Optie 3: je uitgaven verlagen

- 4 Waar vind je meer info, advies of hulp?**
  - Je pensioen en de voorbereiding ervan
  - Je budget in balans houden

INLEIDING

Het naderen van de pensioenleeftijd is voor iedereen een kantelmoment in het leven. Van de ene dag op de andere krijgt je dagbesteding een geheel nieuwe invulling.

Daarnaast verandert ook je financiële situatie: je pensioen heeft een impact op je budget en het kan even zoeken zijn naar een nieuw evenwicht.

Door vooraf stil te staan bij die gevolgen, kan je financiële zorgen tijdens je pensioen voorkomen.

Deze brochure kan je helpen bij die voorbereiding!

- ▶ In het eerste hoofdstuk gaan we in op het belang van een **budgetplan** en hoe dit **overzicht** biedt op je huidige en je toekomstige financiële situatie.
- ▶ Daarna bekijken we in hoofdstuk twee welke invloed je pensioen heeft op je **inkomsten**.
- ▶ In hoofdstuk drie bekijken we de verschillende mogelijkheden om je **budget in evenwicht** te brengen en te houden. Op welke extra financiële voordelen heb je mogelijk recht tijdens je pensioen? Hoe kan je je inkomsten verhogen en je uitgaven verlagen?
- ▶ In het laatste hoofdstuk geven we mee **waar** je terecht kan voor **meer info, advies en hulp** rond (de voorbereiding van) je pensioen en het beheren van je budget.

1. JE BUDGET ONDER DE LOEP

HET BELANG VAN EEN BUDGETPLAN

Je pensioen heeft een impact op je inkomsten en je uitgaven. Daarom is het zinvol om **zowel je huidige als je toekomstige financiële situatie** eens van dichtbij te **bekijken**: wat is je huidige levensstandaard en wil/kan je die behouden tijdens je pensioen? Zo krijg je zicht op de verschillen en kom je niet voor verrassingen te staan.

Een **budgetplan** kan je hierbij helpen:

- Het is een middel om overzicht te krijgen op je inkomsten, uitgaven en eventuele spaarreserve.
- Door je budget gedetailleerd in beeld te brengen, krijg je inzicht in je eigen bestedingspatroon.
- Je ontdekt wat je financieel wel of niet aankan en waarop je eventueel kan besparen.

HOE AAN DE SLAG?

Overloop onderstaande stappen om je huidig en toekomstig budget in beeld te brengen:

1. Breng je maandelijkse **inkomsten** in beeld.

- Hoeveel inkomsten heb je nu? Denk naast je loon of uitkering (bijvoorbeeld ziekte-uitkering, werkloosheidsuitkering of leefloon) ook aan eventuele andere premies of toeslagen (bijvoorbeeld FOD-uitkering, werkloosheidstoeslag, medicatiekaart of voedselbonnen).
- Hoeveel zal je inkomen bedragen vanaf je pensioen? Blijft dit ongeveer hetzelfde of daalt dit? Weet je dit niet? Hoofdstuk twee gaat hier dieper op in.

2. Lijst je **vaste kosten** op.

Dit zijn kosten die maandelijks, per kwartaal of jaarlijks terugkeren zoals je huur of hypotheeklening, internet, nutsvoorzieningen, brandverzekering, verkeersbelasting ...

Deel de kwartaalkosten door 4 en de jaarlijkse kosten door 12, zo weet je hoeveel budget je hiervoor maandelijks opzij moet zetten.

- Welke vaste kosten moet je op dit moment allemaal betalen?
- Welke uitgaven blijven dezelfde tijdens je pensioen en welke zullen er wijzigen (bijvoorbeeld hogere energie- en waterfactuur omdat je meer thuis zal zijn), wegvallen (bijvoorbeeld je hypotheek omdat je woning is afbetaald) of bijkomen (bijvoorbeeld extralegale voordelen van je werkgever die je nu zelf moet betalen)?

Heb je in loondienst gewerkt en kreeg je **extralegale voordelen**? Hou er dan rekening mee dat je die voortaan zelf moet betalen, tenminste als je dat wil. Denk bijvoorbeeld aan:

▶ hospitalisatieverzekering

Zodra je op pensioen gaat, ben je niet langer verzekerd via je werk. Je kan de verzekering van je werk overnemen, je ergens anders aansluiten of tijdens je loopbaan een wachtpremie betalen.

▶ bedrijfswagen & tankkaart

Bekijk goed het contract met je werkgever. Gaat het om een leasingwagen? Bestaat er een mogelijkheid om de bedrijfswagen over te nemen en past dit binnen je budget?

▶ GSM & abonnement

Bij je pensioen moet je je GSM terug inleveren en valt ook het abonnement weg. Vergelijk prijzen bij verschillende providers. Wat zat er in het abonnement van je werkgever? Wat zijn je noden?

▶ maaltijdcheques

Indien je een maaltijdcheque van 8 euro per gewerkte dag ontving, kwam dit op een maandelijkse extra van ongeveer 160 euro.

3. Noteer ook al je **variabele kosten**.

Dit zijn alle andere uitgaven die je doet zoals kledij, boodschappen, kapper, vrije tijd ...

- Hoeveel bedragen je variabele kosten vandaag?
- Maak een inschatting van je variabele kosten tijdens je pensioen. Hou daarbij rekening met je nieuwe dagbesteding: mogelijks maak je meer uitstapjes of reizen, kies je een nieuwe hobby ...

4. Tel tot slot al je inkomsten en uitgaven op en maak de **eindbalans**.

Werp nu een blik op je toekomstig budgetplan:

- Zijn je inkomsten groter dan je uitgaven? Dan is je budget in evenwicht!
- Zijn je uitgaven groter dan je inkomsten? In hoofdstuk drie kan je lezen hoe je je budget beter in evenwicht kan brengen.

MIJN FINANCIËLE SITUATIE					
VANDAAG			OP PENSIOEN		
inkomsten	vaste kosten	variabele kosten	inkomsten	vaste kosten	variabele kosten
totaal €	totaal €	totaal €	totaal €	totaal €	totaal €
eindbalans: + of -			eindbalans: + of -		

Noot: Dit budgetplan hoeft niet tot op de komma correct te zijn, het dient als globaal overzicht van je financiële realiteit.

HULPMIDDELEN

Een budgetplan kan je op verschillende manieren opstellen, er is niet één juiste methode. Je kan aan de slag gaan met pen en papier of met Excel. Gebruik je liever een kant-en-klaar instrument? Er bestaan **heel wat handige budgettools!**

Dit zijn er enkele:

- www.budgetmaponline.be
(© BIZ, BudgetInZicht)
- www.budgetplanner.be
(© SAM vzw, steunpunt Mens en Samenleving)
- WAKOSTA?!-budgetapp
(© BIZ, BudgetInZicht), gratis te downloaden in de appstore, een praktische handleiding op www.budgetinzicht.be
- Gezinskasboek
(© Gezinsbond), verkrijgbaar via www.gezinsbond.be
- Budgetplanner 'Weet waar je geld naartoe gaat'
(© SAM vzw, steunpunt Mens en Samenleving), verkrijgbaar via www.samvzw.be
- Budgetagenda 'Omdat je geld telt'
(© CEBUD, Centrum voor budgetadvies en -onderzoek), verkrijgbaar via www.cebud.be

WELK SOORT PENSIOEN KRIJG JE?

Welk pensioen je ontvangt, is **afhankelijk van het statuut** waarin je gewerkt hebt: als werknemer, als zelfstandige of als ambtenaar. Dit zijn drie afzonderlijke pensioenstelsels.

Heb je gewerkt als ...

WERKNEMER

Arbeiders en bedienden in dienst hebben recht op een federaal of Vlaams werknemerspensioen.

ZELFSTANDIGE

Handelaars, landbouwers, vrije beroepen ... krijgen een pensioen voor zelfstandigen.

AMBTENAAR

Heb je gewerkt in dienst van de overheid, bij een provincie- of gemeentebestuur, bij de NMBS, in een openbare instelling, in erkend onderwijs ... dan krijg je een overheidspensioen.

Noot:

- *Het kan natuurlijk ook dat je zowel als werknemer, als zelfstandige en eventueel ook als ambtenaar hebt gewerkt. In dat geval zijn er meerdere pensioenstelsels op jouw situatie van toepassing.*
- *Voor bepaalde beroepen bestaan er bijzondere pensioenstelsels zoals voor mijnwerkers, zeevarenden, vliegend personeel van de burgerluchtvaart en beroepsjournalisten.*

HOEVEEL BEDRAAGT JE PENSIOEN?

Voor iedereen die gewerkt heeft als loontrekkende, zelfstandige of ambtenaar voorziet **de overheid** op het einde van de loopbaan een **wettelijk pensioen** (ook wel de ‘eerste pensioenpijler’ genoemd).

Hoeveel je wettelijk pensioen bedraagt, hangt af van **verschillende factoren**:

- het loon dat je verdiende tijdens je loopbaan
- de duurtijd van je loopbaan: een volledige loopbaan bedraagt 45 jaar; heb je bijvoorbeeld 42 jaar gewerkt, dan heb je recht op een pensioen gelijk aan 42/45ste
- je gezinssituatie bij de start van je pensioen: er is een pensioentarief voor alleenstaanden en voor gezinnen (dit geldt niet voor ambtenaren)

GOED OM WETEN!

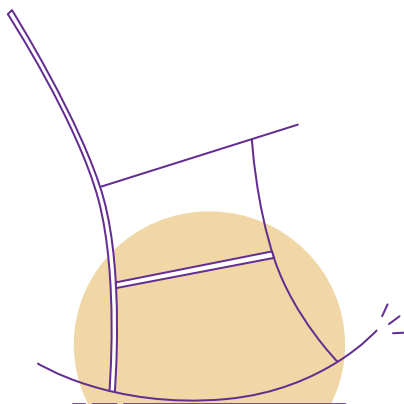
- ▶ In België is de wettelijke pensioenleeftijd op heden (2021) 65 jaar. In de toekomst zal dit geleidelijk worden opgetrokken naar 67 jaar.
- ▶ Als je loopbaan minder dan 45 jaar is, kan je een gewaarborgd minimumpensioen krijgen dat in verhouding is met het aantal jaar dat je werkte.
- ▶ Je wettelijk pensioen wordt uitbetaald door de Federale Pensioendienst.

Het wettelijk pensioen biedt een basisinkomen, maar is vaak te weinig om in al je behoeften te voorzien. Je **werkgever** voorziet vaak in een **aanvullend pensioen** (ook wel de 'tweede pensioenpijler' genoemd). Ook zelfstandigen hebben de mogelijkheid om voor zichzelf een aanvullend pensioen op te bouwen.

GOED OM WETEN!

- ▶ Werkgevers zijn niet verplicht om een aanvullend pensioenplan aan te bieden. De plannen verschillen ook sterk. Vraag informatie op als je hierover meer wil weten.
- ▶ Dit aanvullend pensioen wordt opgebouwd bij een pensioenfonds of bij een verzekeringsonderneming ('groepsverzekering').
- ▶ Dit pensioen kan uitbetaald worden als kapitaal (in één keer) of als rente (maandelijkse bijdrage).

Tot slot kan je er ook voor kiezen om je pensioen aan te vullen door **pensioensparen** (ook wel de 'derde pensioenpijler' genoemd), indien je budget dit toelaat. Dit kan via een pensioenspaarrekening of een pensioenspaarfonds.

GOED OM WETEN!

- ▶ Als je hierop intekent, heb je recht op belastingvermindering.
- ▶ Wist je dat er ook nog een vierde pensioenpijler bestaat? Dit verwijst naar alles wat je gedurende je loopbaan spaart, belegt, verzekert of investeert op lange termijn, zonder fiscaal voordeel. Dit is uiteraard enkel mogelijk wanneer je budget dit toelaat.
- ▶ Wil je meer informatie over de derde en vierde pensioenpijler? Leg je oor te luister bij je bank.

Wil je weten hoeveel je pensioen exact zal bedragen? Log dan in op www.mypension.be via je eID of de itsme-app en krijg zicht op je persoonlijke situatie:

- Wanneer kan je met pensioen gaan?
- Hoeveel zal je wettelijk pensioen bedragen?
- Hoeveel aanvullend pensioen heb je al dan niet opgebouwd?

ANDERE UITKERINGEN

Tot slot zijn er nog tal van **specifieke uitkeringen** waarop je onder bepaalde voorwaarden recht kan hebben:

UITKERING	VOOR WIE?
Vervroegd pensioen	Wie voldoet aan de minimumleeftijd en de vereiste loopbaanduur kan vóór de wettelijke leeftijd op pensioen
Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)	Voor 65+ers die niet over voldoende financiële middelen beschikken
Overlevingspensioen (ook 'weduwe(naars)-pensioen' genoemd)	Voor de langstlevende huwelijks-partner na een overlijden; het maakt niet uit of de overledene al gepensioneerd was of niet
Overgangsuitkering	Voor de langstlevende huwelijks-partner na een overlijden die niet aan de minimumleeftijd voldoet om een overlevingspensioen te ontvangen
Extra pensioen op basis van de loopbaan van je ex-huwelijkspartner	Voor de gescheiden huwelijkspartner

Meer informatie en alle voorwaarden rond deze uitkeringen vind je op de website van de federale pensioendienst: www.sfpd.fgov.be.

3. JE BUDGET IN BALANS

Nu je weet hoeveel je pensioen zal bedragen en hoe je toekomstig budgetplan er ongeveer zal uitzien, kan je zoeken naar een nieuw evenwicht in je inkomsten en uitgaven.

Extra **financiële ademruimte** creëren kan op verschillende manieren:

- door je rechten te verkennen,
- door je inkomsten te verhogen,
- door je uitgaven te verlagen.

OPTIE 1: JE RECHTEN VERKENNEN

Doordat je inkomen vermindert, heb je als gepensioneerde recht op enkele **extra financiële voordelen** binnen verschillende levensdomeinen. We geven hieronder een aantal van die tegemoetkomingen mee.

MOBILITEIT

Personen van 65 jaar of ouder reizen voordeliger met de trein via het seniorenbiljet. Dit kan je in het station of online aankopen.

Meer info op de website van de NMBS: www.belgiantrain.be

Indien je 65 jaar of ouder bent en regelmatig reist met de bus of de tram, kan je genieten van een voordelige formule via de Omnipas 65+. Hiermee doorkruis je het hele land aan een goedkoper tarief.

Meer info op de website van De Lijn: www.delijn.be

GEZONDHEID & HYGIËNE

Er bestaan diverse mogelijkheden om je te laten ondersteunen op dit levensdomein. Dit zijn er enkele:

- gezins- of bejaardenhulp: hulp bij het uitvoeren van huishoudelijke taken
- diensten- of PWA-cheques: belastingvoordeel als je beroep doet op huishoudhulp of hulp bij kleine herstellingswerken, tuinonderhoud ...
- diverse financiële tegemoetkomingen: verhoogde tegemoetkoming, tegemoetkoming chronisch zieken, bijzonder solidariteitsfonds, pijnstillers voor chronisch zieken, incontinentieforfait ...
- zorgbudget voor ouderen met een zorgnoed: budget voor 65+ers met een beperkt inkomen en gezondheidsproblemen. Het bedrag hangt af van je inkomen en van hoeveel zorg je nodig hebt.

Of je al dan niet beroep kan doen op deze steunmaatregelen, hangt naast je leeftijd af van je inkomen en je zelfredzaamheid. Neem contact op met je mutualiteit om je noden en rechten samen te bekijken.

WONEN

Zijn er aanpassingen nodig aan je woning zodat je er zo lang mogelijk kan blijven wonen? De Vlaamse overheid kent een aanpassingspremie toe voor technische hulpmiddelen (bijvoorbeeld een automatische lift) en voor verbouwwerken die je woning veiliger en toegankelijker maken. Je komt in aanmerking als je zelf 65+ bent of als een medebewoner dat is.

**Meer info op www.wonenvlaanderen.be/premies
en www.premiezoeker.be.**

**Veel gemeenten reiken een aanvullende aanpassingspremie uit.
Informeer dus zeker ook daar!**

MANTELZORGER

Mogelijks krijg je ondersteuning van een mantelzorger: dit is een familielid, buur of vriend die helpt bij taken die je zelf niet (meer) kan zoals huishouden, verzorging en administratie.

Er bestaan verschillende premies om zowel jou als je mantelzorger te ondersteunen:

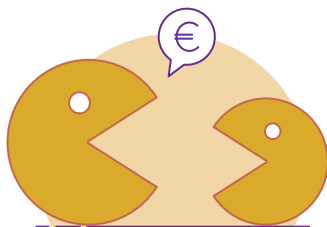
- Veel gemeenten geven een premie aan mantelzorgers. De website www.ma-zo.be geeft een overzicht van deze gemeenten. Het bedrag en de voorwaarden variëren naargelang de gemeente.

- Je mantelzorger heeft recht op verlof medische bijstand. Dit is een vorm van volledige of gedeeltelijke loopbaanonderbreking om hulp te verlenen.

Meer info hierover is te verkrijgen bij de werkgever/personeelsdienst van je mantelzorger of bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (www.rva.be).

Wil je weten **welke voordelen er specifiek voor jou van toepassing** zijn en of je recht hebt op nog andere tegemoetkomingen? Ga dan zelf op zoek via www.rechtenverkenner.be of ga langs voor info en advies bij het Sociaal Huis/OCMW in je gemeente, je mutualiteit of het CAW in je buurt.

OPTIE 2: JE INKOMSTEN VERHOGEN

Je mag onbeperkt **bijverdienen** zonder dat je pensioenrechten in gevaar komen als je:

- minstens 65 jaar bent en een wettelijk pensioen of een wettelijk en overlevingspensioen hebt,
- jonger dan 65 jaar bent en er een loopbaan van minstens 45 jaar hebt opzitten,
- een overgangsuitkering ontvangt.

In andere situaties moet je je inkomsten beperken en binnen de vastgelegde grenzen blijven.

Let op: Indien je te veel bijverdient, zal de pensioendienst je pensioen verminderen of zelfs volledig schorsen. Bijverdienen kan ook fiscaal nadelig uitvallen. Ga dus eerst alle voor- en nadelen na.

Je kan als gepensioneerde ook bijverdienen met een **flexi-job in de horeca** of de detailhandel. Bij een flexi-job betaal je geen sociale bijdragen of belastingen. Het bruto-inkomen is dus het netto-inkomen. Je mag zoveel uren werken als je wil en er staat geen limiet op hoeveel je mag bijverdienen. Tenminste, als je 65 jaar of ouder bent. Voor gepensioneerden jonger dan 65 jaar zijn er wel beperkingen.

Meer informatie en alle voorwaarden vind je op de website van de federale pensioendienst: www.sfpd.fgov.be.

OPTIE 3: JE UITGAVEN VERLAGEN

Besparen op je uitgaven kan op verschillende manieren. Hieronder geven we je een handvol tips waarmee je geld kan uitsparen!

BESPAREN DOOR TE VERGELIJKEN

☀ Er bestaan zoveel verschillende **energieleveranciers, telecomproviders en verzekeringsmaatschappijen**, dat het soms moeilijk is om de goedkoopste te vinden. Deze neutrale websites helpen je om alle aanbieders en hun prijzen te vergelijken op maat van je persoonlijke situatie:

- Voor energie: de V-test op www.vreg.be
  - Voor internet en telefonie: www.bestetarief.be
  - Voor energie, internet en telefonie: www.aanbieders.be
  - Voor verzekeringen: www.verzekeringen.be
- ☀ Door prijzen te vergelijken in de **supermarkt** kan je ook heel wat besparen. Elke supermarkt biedt witte producten of huismerken aan. De kwaliteit is vaak even goed en de prijs ligt een stuk lager. Bekijk zeker ook de promoties die winkels aanbieden. Vraag je echter telkens af of je het product ook echt nodig hebt, reclame kan misleidend zijn.

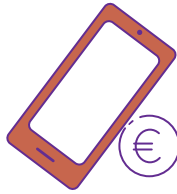
- ☀ Ook bij **medicatie** loont vergelijken de moeite. Probeer zoveel mogelijk generische geneesmiddelen te kopen: deze zijn doorgaans een stuk goedkoper, leveren dezelfde kwaliteit én zijn even veilig als merkgeneesmiddelen. Vraag je arts ook om een voorschrift op stof- in plaats van merknaam. Zo kan je apotheker het goedkoopste geneesmiddel aanreiken.

BESPAREN DOOR TE SCHRAPPEN

- ☀ Er bestaan tal van **niet-verplichte verzekeringen**: diefstalverzekering, familiale verzekering, hospitalisatieverzekering, uitvaart- en levensverzekering ... Sommige kunnen erg zinvol zijn, andere zijn misschien minder van toepassing voor jou. Maak de afweging: kies je voor een verzekering of zet je liever spaargeld opzij voor onvoorziene medische kosten, thuisverpleging, rusthuisfacturen ...?

- Wil je weten of je over- of onderverzekerd bent? Raadpleeg deze checklist www.wikifin.be/nl/budget-betalen-lenen-en-verzekeren/verzekeren/checklist-verzekeringen.
  - Ook de website www.abcverzekering.be staat boordevol nuttige tips over risico's en verzekeringen.
- ☀ Kijk kritisch naar **abbonementen en lidmaatschappen**. Heb je een zwemabonnement, maar gebruik je dit weinig of nooit? Ontvang je een magazine dat je amper leest? Schrijf je uit voor die dingen die meer kosten dan wat je ervoor terugkrijgt.

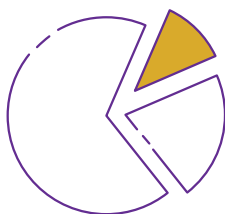
- ✿ Bekijk eens het **verbruik van je mobiele telefoon**. Je betaalt doorgaans voor x-aantal belminuten, sms'en én GB mobiele data. Verbruik je die ook effectief of past een andere formule misschien beter bij jou?
- ✿ Wil je **geen reclame meer** ontvangen die je in verleiding brengt om dingen te kopen die je eigenlijk niet nodig hebt? Kleef de anti-reclamesticker op je brievenbus (voor ongeadresseerd reclamedrukwerk, gratis af te halen bij je gemeente) en schrijf je in op de Bel-me-niet-meer-lijst via www.dncm.be ('Do not call me') zodat verkopers je niet langer kunnen opbellen.

BESPAREN DOOR TE DELEN

- ✿ Kan je geld uitsparen door zaken te **delen met burens, kennissen of familie**? Denk bijvoorbeeld aan de krant, een wafelijzer, een boormachine of een auto. Zo betaal je minder en profiteer je toch van de voordelen. Let wel: goede afspraken maken goede vrienden!
- ✿ Er bestaan ook **speciale ruil- en deelplatformen** zoals www.letsvlaanderen.be, www.listminut.be en www.helpper.be. Via die weg kan je spullen en diensten zoals hulp bij klusjes of boodschappen uitwisselen met mensen uit je buurt.

- ✿ Je kan ook intekenen op een **georganiseerde groepsaankoop** voor bijvoorbeeld energie. Samen kopen kan een grotere korting met zich meebrengen. Informeer je vooraf wel goed en ga na of de groepsaankoop effectief de moeite loont voor jouw situatie. Zo blijven eventuele vervelende verrassingen achterwege.

Heb je veel besparingstips toegepast? Dan is het leuk om **bij te houden hoeveel je exact bespaart**. Zo zie je de effecten en dat motiveert je om ermee door te gaan!

De sleutel om je budget in balans te houden, is **keuzes maken**. Je hoeft zeker niet alles te laten vallen waar je vóór je pensioen geld aan uitgaf. Het kan wel zinvol zijn om **nieuwe prioriteiten** te stellen op basis van je gewijzigde financiële situatie. Elke keuze heeft voor- en nadelen, aan jou om te beslissen wat je voorkeur geniet en wat er wel of niet haalbaar is!

4. WAAR VIND JE MEER INFO, ADVIES OF HULP?

JE PENSOEN EN DE VOORBEREIDING ERVAN

Interessante **websites & brochures**:

- De federale pensioendienst: www.sfpd.fgov.be
- Je online pensioendossier: www.mypension.be
- Neutrale, betrouwbare en praktische informatie over geldzaken: www.wikifin.be
- Brochure 'Alles weten over ouder worden' (© Koning Boudewijnstichting), gratis te downloaden via www.kbs-frb.be

Praat over je pensioen(voorbereiding) **met kennissen, vrienden of familie**. Elke situatie is weliswaar uniek, maar hun ervaringen kunnen wel richting bieden in je zoektocht.

Bel, mail of ga langs voor een **gesprek met een hulpverlener** bij:

- het OCMW of Sociaal Huis in je gemeente
- je mutualiteit
- het CAW (Centrum Algemeen Welzijnswerk) (www.caw.be)
- de hulpkas of je vakbond
- de pensioendienst van je gemeente
- de Pensioenlijn: bel naar het gratis nummer 1765

JE BUDGET IN BALANS HOUDEN

Zit je met vragen over je budget, heb je schulden en/of voorzie je het hoofd moeilijk boven water te kunnen houden in de toekomst?

Interessante **websites**:

- www.financieelredzaam.be: een overzicht van hulpmiddelen om meer grip te krijgen op je inkomsten en je uitgaven (© CEBUD, Centrum voor budgetadvies en -onderzoek)
- www.eerstehulpbijschulden.be: naast informatie en tips om zelf je schulden aan te pakken, ook een overzicht van de professionele hulpverlening bij schulden (© SAM vzw, Steunpunt mens en samenleving)

Bel, mail of ga langs voor een **gesprek met een hulpverlener** bij het OCMW of Sociaal Huis in je gemeente of het CAW in je buurt (www.caw.be). Zij brengen je financiële situatie, noden en vragen in kaart en gaan samen met jou op zoek naar de best passende en minst ingrijpende ondersteuning.

TIJDELIJKE HULP BIJ HET BEHEREN VAN JE BUDGET

▶ Budgetbegeleiding

Je blijft beschikken over je inkomen en blijft zelf verantwoordelijk voor je uitgaven en het afbetalen van eventuele schulden. De maatschappelijk werker geeft advies, informatie en praktische tips over hoe je best je inkomen beheert.

▶ Budgetbeheer

Je beschikt niet meer volledig over je inkomen, maar deelt die verantwoordelijkheid met de maatschappelijk werker. Die beheert, in samenspraak met jou, tijdelijk je geld en voert de betalingen uit. De eindverantwoordelijkheid blijft weliswaar bij jou.

TIJDELIJKE HULP BIJ HET AFBETALEN VAN SCHULDEN

▶ Schuldbemiddeling

Als je één of enkele facturen niet in één keer kan betalen, kan de maatschappelijk werker onderhandelen met je schuldeiser(s). Jullie stellen samen een haalbaar afbetalingsplan op. Het correct opvolgen van dat plan ligt volledig in jouw handen.

▶ Collectieve schuldenregeling

Dit is een gerechtelijke procedure voor mensen met een overmatige schuldenlast. De regeling probeert jouw belangen en die van de schuldeisers in evenwicht te brengen.

PERMANENTE HULP BIJ HET BEHEREN VAN JE BUDGET

Wanneer tijdelijke hulp niet volstaat, is het mogelijk dat iemand uit je persoonlijk netwerk of een advocaat je betalingen en administratie deels of volledig overneemt. Zo voorkom je (bijkomende) boetes of schulden en ben je zeker dat er van jou geen misbruik wordt gemaakt.

▶ Bankvolmacht

Je kan een volmacht geven over je zichtrekening aan iemand die je vertrouwt. Deze persoon kan dan verrichtingen, zoals geld overschrijven of afhalen, uitvoeren in jouw plaats. Deze volmacht kan gelinkt zijn aan een bepaalde rekening of gelden voor al je bankzaken.

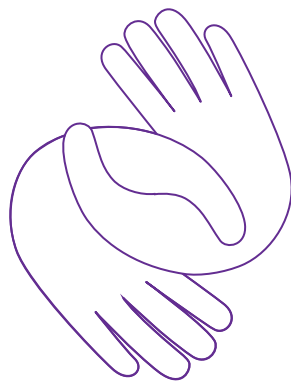
▶ Zorgvolmacht

Hiermee wijs je iemand officieel aan om belangrijke beslissingen te nemen over jou. Een zorgvolmacht kan gelden voor zakelijke belangen (bijvoorbeeld het beheer van je rekeningen) en voor beslissingen over je persoon (bijvoorbeeld een opname in een woonzorgcentrum). Voor meer informatie neem je best contact op met een notaris.

► Bewindvoering

Wanneer je gezondheid of beperking je niet (meer) toelaat om zelf belangrijke beslissingen te nemen, op te komen voor je belangen en/of je budget te beheren, kan je gerechtelijk beschermd worden via bewindvoering. De vrederechter stelt een bewindvoerder aan die zorgt voor je welzijn en correct omgaat met je geld en je goederen.

We hopen dat deze brochure je geprikkeld heeft om je budget onder de loep te nemen. We wensen je een fijn pensioen toe!

Vlaanderen
verbeelding werkt